

УЧЕШЋЕ МЛАДИХ И ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

(Извештај истраживања)

Ово истраживање је спроведено у оквиру пројекта Млади јахачи (Youth Riders), са носиоцем пројекта Слободан омладински центар, Видин, Бугарска, у сарадњи са Друштвом за развој деце и младих - Отворени клуб, Ниш, Србија и Удружење за локални развој „Каменица“, Каменица, Србија. Пројекат се финансира у оквиру Програма за прекограничну сарадњу ИНТЕРРЕГ - ИПА Бугарска - Србија. Циљ пројекта је допринос интеграцији и социјално-економском развоју у Бугарско-српском региону а кроз изградњу капацитета и сарадњу у омладинском раду и омладинским политикама.

Студија има за циљ да опише тренутно стање - постигнућа и дефиците у односима са учешћем младих и омладинских политика као целина у целој региону, који обухвата 6 пограничних административних области у Бугарској (Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник и Ћустендил) и 7 у Србији (Борски, Зајечарски, Топлички, Нишавски, Пиротски, Јабланички и Пчињски). Такође сврха је и идентификовање и картографирање основних ресурса омладинских активности у пограничној области. Резултат студије су извештаји на два језика, које ће користити учесници пројекта, али су намењени и ширем кругу омладинских радника и других експерата обеју држава, који се баве проблемима младих. Студија обухвата теоретско истраживање докумената (закони, стратегије, планови, извештаји, анализе...) и емпиријско истраживање на терену целе области. Идеја је да се проучи омладинска политика не само као теорија, већ и као реалне праксе регионалног и локалног нивоа. При одрживању њених важних елемената, користили смо 11 индикатора националне омладинске политике, који су преузети од Савета Европе по предлогу Европског омладинског форума. Ти индикатори су у целости повезани са европским приоритетима у раду са младима, како је и објашњено у доле наведеним кључним документима.

ЕВРОПСКА ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА

Омладина је међу главним приоритетима социјалне визије Европске уније. Млади нису досадна одговорност, већ важан ресурс за друштво, који може бити употребљен зарад постизања виших социјалних циљева.

Европска омладинска политика се заснива на различитим стратешким документима, међу којима су:

Европски пакт за младе (2005) за промоцију могућности за развој знања, покретљивости, упошљености и социјално уључивање младих европске

заједнице. У областима омладинске политике је примљен отворенији метод координације (ОМК).

Резолуција (2009/С 311/01) односно обновљени оквири европске партиципације у омладинским питањима (2010-2018), која поставља следеће опште циљеве: Стварање подједнаких могућности за све младе у областима образовања и на тржишту рада и промовисање њихових активних грађанских позиција, социјалне инклузије и солидарности.

Стратегија ЕУ за инвестирање у младе и мобилизација њиховог потенцијала (2009), усмерена је ка стварању већих могућности за младе у областима образовања и радне запошљености, побољшања приступа и потпуног учешћа свих младих у друштвени живот као и промоције узајемне солидарности између локалних власти и младих.

Европска повеља за учешће младих у локалном и регионалном животу, преузета од Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе (ревидирана у 2003 години).

Резолуција ЦМ/Рес (2008) 23 за омладинску политику Савета Европе са три основна приоритета за будуће политике и деловања Савета Европе у областима младих - права човека и демократија, заједнички живот у друштву са различитостима и социјалне инклузије младих.

Што се тиче омладинске политике, Европска унија примењује тзв. Отворени метод координације (ОМК). Основна идеја отворене координације је:

- координација политика, уместо њиховог законског уређивања;
- отвореност ка различитим актерима, политикама и методама;
- транспарентност и јавна видљивост.

Као чланица ЕУ, Република Бугарска и Република Србија као кандидат за приступ ЕУ, синхронизују своје националне омладинске политике у складу са политикама Европске Уније.

11 ИНДИКАТОРИ (НАЦИОНАЛНЕ) ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

Индикатори (националне) омладинске политике су развијени од стране Европског омладинског форума, у оквиру платформе од 91 међународне невладине омладинске организације и националних омладинских савета у Европи. Базиран у Бриселу, Омладински форум је признати партнер Савета Европе и институција Европске уније у обласима младих. Одлучили смо да користимо ове индикаторе, а не неки други приступ у истраживању, из разлога добре повезаности са циљевима пројекта који подстичу саму активности и

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

партиципацију младих у креирању политика, а нису оријентисани искључиво на решавање проблема младих (као нпр. незапосленост).

Шта заиста значи када користимо термин „омладинске политике“? Какви би требало да су основни елементи омладинске политике - да ли треба да буде развијана и имплементирана локално, регионални или на националном нивоу? Да ли постоје заједнички именовани омладинске политике - неки заједнички показатељи који би требало да буду укључени?

Овај документ представља 11 индикатора који се могу сматрати кључним елементима (националне) политике за младе. Ове индикаторе треба посматрати као водећи алат за државне службенике у областима младих, као и инструмент за лобирање омладински невладиних организација, који се залажу за активнију политику у омладинском сектору.

Међутим, важно је нагласити да ови показатељи не представљају план за то, каква треба да буде омладинска политика, већ само неке од елемената који треба да буду укључени у Национални акциони план за спровођење ове политике. Поред тога, свака политика за младе треба да одговори на специфичне реалности младих у својим изборним јединицама.

Индикатори наглашавају значење младих људи као ресурс, а не да се гледа на њих као проблем који треба да буде решен. Један проблематично оријентисан приступ ка омладинској политици је по природи краткорочан и изграђен ад-хок, тј. његов фокус ће бити на покушају да се (угаси пожар) и да се реше проблеми када и где се појаве. Насупрот томе, када се млади сматрају ресурсом, овај приступ се фокусира на дугорочнија решења која индетификују потребе и развој политика која имају за циљ да омогуће младима да остваре свој пуни потенцијал као грађани. Истовремено он омогућава друштву да искористи свој интелектуални капацитет у највећој мери.

Ови индикатори могу да се користе приликом процене тренутних омладинских политика. Међутим, неопходно је уложити веће напоре у проналажењу начина за мерење учинка. Без добрих мерних стандарда, евалуација би била немогућа. Овај проблем је већ преузела на себе Дирекција за омладину и спорт у Савету Европе (www.coe.int/youth).

Индикатори за (националну) омладинску политику, донешени од стране Европског омладинског форума:

1. Неформално образовање
2. Политика омладинских квалификација
3. Омладинско законодавство
4. Омладински буџет

5. Омладинска информационона политика
6. Политика на много нивоа
7. Омладинско истраживање
8. Политика партиципације
9. Међусекторска сарадња
10. Иновације
11. Омладинска саветодавна тела

ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА У БУГАРСКОЈ

ОПШТИ ПРЕГЛЕД

МЛАДИ

У Републици Бугарској „млади“ су лица са узрастом од 15 до 29 година. Подаци последњег бројања, спроведеног у 2011 години говоре, да младих има 1 324 481 од укупно 7 327 224 становника (18.07%). Тенденција опадања броја младих се очекује до 2020 године, када се очекује да их буде око једног милиона. Опадање ће се посебно одразити на узраст од 20 до 24 година као и на узраст од 25 до 29 година. У тренутку пребројавања 60% младих живело је у градовима, а остали на селима.

Тенденција укупног опадања броја становника није равномерна у целој земљи. Пет пограничних области са Републиком Србијом - Видин, Монтана, Враца, Перник и Ђустендил су међу најпогођенијима, са више од минус 10% природног доприноса, а као област са најнижим доприносом је Видин са минус 15,2%.

У последњих неколико година, поново се надгледа пораст потребе за емигрирањем, посебно у старосној доби од 20 до 29 година. Сваки осми младић има конкретне планове да у блиској будућности емигрира. Више од четвртине су заинтересовани за привремено мигрирање на рад у иностранство. Постоји промена у образовној структури тока миграција, где доминирају млади људи са средњим или нижим образовањем, док они са вишим у већој мери своју будућност виде у земљи.

ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА

Основни закон који регулише спровођење државне политике за младе је Закон о младима, који је на снази од 20.04.2012 године. Одредбе овог закона примењују се на малолетнике, осим ако је у супротности са Законом о

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

политичким партијама, Законом о дечијој заштити и Законом о особама и породици.

По закону државна политика за младе је сврсисходна и доследна активност државе, општина, омладинских организација и заједница, чији је циљ да створи повољне услове за пуни лични развој младих и њихову партиципацију у друштвени и економски живот, као и њихово укључивање у локалном, регионалном и националном управљању кроз активности које промовишу развој младих у земљи. Основни принципи државне политике младих су.

- законитост, транспарентност, једнакост, сврсисходност, систематизација и конзистентност политике државе, општина и друштвеног развоја младих;
- координација омладинских политика у сфери образовања, социјалних политика, здравства, културе, спорта, правде, унутршњих послова и одбране;
- координација државних омладинских политика се спроводи у оквиру Европске уније, Савета Европе и Уједињених нација;
- интеграција политике за децу и младе;
- гарантовање дијалога и учешћа младих приликом формирања омладинских политика;
- слободно удруживање младих, слободне омладинске иницијативе, самоуправљање омладинских организација;
- Децентрализација омладинских политика.

Државну политику за младе спроводи Министарски савет преко министра омладине и спорта под Националном стратегијом за младе. Народна скупштина је усвојила Националну стратегију за младе, која одређује дугорочне циљеве и приоритете омладинске политике државе Републике Бугарске за период од 10 година. Она садржи:

- анализа изазова са којима се суочавају омладинске политике;
- основни и специфични циљеви и приоритети омладинске политике;
- активности за постицање циљева стратегије;
- Активности за мониторинг, евалуацију и ажурирање стратегије.

Народна скупштина, једном годишње усваја годишњи извештај за младе по предлогу Министарског савета, који узима у обзир приоритете и циљеве стратегије у току године. У испуњењу Националне стратегије за младе, Министарски савет усваја једном годишње до 31 марта годишњи план за испуњење Националне стратегије за младе, а по предлогу министра омладине и спорта, који координира и руководи израду и спровођење годишњег плана. У спровођењу Националне стратегије за младе Министарски савет усваја национални програм за младе на основу предлога министра омладине и спорта.

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

Министар омладине и спорта надгледа спровођење национални програма за младе. Финансијка средства за реализацију националних програма за младе се планирају једном годишње у оквиру закона о државно буџету за текућу годину.

Регионални управници осигуравају спровођење државне политике за младе на територији одређене области, када:

- Блиско сарађују са Министарством омладине и спорта и са омладинским организацијама које су регистроване у релевантним областима , када се разматрају питања која се односе на омладинске политике;
- Анализирају стање младих у одређеној области и формулишу приоритете и специфичне циљеве и мере за развој регионалне политике за младе.

Регионални управник припрема регионални план за младе, на основу сумирања општинских планова за младе. Регионални план за младе дефинише циљеве и приоритете регионалне политике за младе у складу са Националном стратегијом за младе, регионалне стратегије развоја и потребама младих у региону. Регионални план за младе садржи:

- анализа изазова младих у одређеној области;
- приоритети и специфични циљеви за регионалну омладинску политику и мере за њихово постизање;
- опис заједничких активности које доприносе постизању циљева Националне стратегије за младе;
- организација и координација активности за постизањ циљева;
- активности мониторинга и евалуације регионалног плана за младе;
- Поступак и начин за пружање информисања и публицитет плана.

Једном годишње до 1 марта регионални управник представља утврђене регионалне планове за младе министру омладине и спорта.

Градначелници општина су одговорни за вођење општинске омладинске политике у складу са државно политиком за младе. Градначелници општина раде у блиској сарадњи са Министарством омладине и спорта, са покрајинским управницима и са омладинским организацијама приликом разматрања питања која се односе на омладиснке политике. Градначелници анализирају ситуацију младих у својој општини и сачињавају општински годишњи план за младе. Једном годишње до 31. јануара градначелници представљају регионалним управницима општински годишњи план за младе за текућу готину и извештај о реализацији активности, које су усмерене ка младима на територији општине за претходну годину. Градначелници општина испуњавају планове и програме за младе. Приликом споровођења општинске политике за младе, градначелници општина могу да се потпомажу општинским консултативним саветом у вези са питањима за младе, у складу са решењем општинског савета.

Општински план за младе је усвојен од стране општинског већа по предлогу градоначелника, након усаглашавања са општинским консултативним саветом за питања младих, где такав постоји. Општински план за младе одређује циљеве и приоритете општинске политике за младе, као и финансијске ресурсе за његову реализацију у складу са Националном стратегијом за младе. Општински план за младе садржи:

- анализу изазова младих у општини;
- приоритете и специфичне циљеве за спровођење општинске политике и мере за њихово постизање;
- опис активности које доприносе остваривању циљева Националне стратегије за младе;
- организацију и координацију активности за постизање циљева;
- активности мониторинга, евалуације и ажурирања општинског плана за младе;
- Поступак и начин за пружањ информација и публиковање плана.

АКТИВНОСТИ МЛАДИХ

Према закону Омладински рад је организована активност или иницијатива чији је циљ промовисање, заштита и развој интереса и потреба младих људи. Држава и општине подржавају имплементацију активности и услуга за младе, које могу бити:

- информационе и консултативне услуге за подршку личности, друштвеног и каријерног развоја младих;
- активности усмерене ка подршци младима за њихов успешан рад и животно испуњење;
- активности за организацију слободног времена;
- промоција неформалног образовања ради проширења знања, искуства и способности младих за њихово укључење у вредности цивилног друштва, науке, културе, уметности, предузетништва, здравом начину живота, спорта, безбедности саобраћаја и превенција деликвенције код младих;
- Активности за подршку омладинског волонтирања.

У омладинским активностима примењује се индивидуални приступ и процена конкретних потреба младих људи и карактеристике омладинског узраста.

ОМЛАДИНСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Омладинска организација је добровољно удружење особа, у коме више од 70% су узраста од 15 до 29 година, за реализацију омладинских активности. Малолетници могу бити чланови омладинских организација уз писмено

одобрење њихових законских представника. Омладинске организације могу бити формране као непрофитна правна лица, регистроване под условима и одредбама Закона о непрофитним правним лицима, или као организације са омладинском структуром у складу са условима и одредбама посебних закона. Омладинска организација може бити и удружење више омладинских организација.

Развој омладинских организација се промовише и подржава кроз националне, регионалне, локалне и међународне програме и пројекте.

Представничка национално омладинска организација је омладинска организација, која има не мање од 900 физичких лица и бави се активностима на територији са не мање од 30% општина у држави. Омладинске организације кој одговарају овим условима се уписују у списак представничких националних омладинских организација на основу одрђене процедуре, а на рок од 3 године.

ОМЛАДИНСКИ РАДНИЦИ

Омладински радник је одрасло лице које је прошло специјалну обуку за рад са младим људима и/или стекло искуства у раду са младима и реализацији омладинских активности. Омладински радник подржава активности омладинских организација анализирајући, планирајући, организовањем, мониторингом и евалуацијом активности заснованих на индивидуалном приступу и проценама специфичних потребама младих. Национални и локални програм за младе укључују активности у подршци развоја и специјалним обукама омладинских радника.

ОМЛАДИНСКИ ВОЛОНТЕРИЗАМ

Омладински волонтерски рад је друштвено корисна активност младих који обављају послове без накнаде у Републици Бугарској или у некој другој чланици програма и иницијатива у сферама социјалних, омладинских, спортских и других друштвених активности. Држава и општина подстичу волонтеризам младих кроз националне и локалне програме за младе. Омладински волонтерски рад се примењује на основну принципа:

- слободан избор;
- бесплатно;
- лична одговорност;
- равноправност;
- поштовање живота, здравља и достојанства волонтера.

*The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.*

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

Малолетна лица могу да волонтирају само уз писану сагласност њихових законски представника. Малолетном волонтеру не може бити додељен посао за који је извршавање забрањено или ограничено за одређена лица на основу тежине посла, вредности или опасности од утицаја на психофизичко стање извршиоца у складу са законским регулативама. Приликом волонтирања малолетних лица, организатор мора да обезбеди квалификованог пунолетног руководиоца.

Омладински волонтери - грађани државе - чланице Европске уније, државе - која је потписница Споразума о Европском економском простору, и Конфедерације Швајцарске, остварује омладинске волонтерске активности у складу са условима за бугарске грађане. Изван тих случајева, омладински волонтери могу да добију потврду о месту боравка на територији Републике Бугарске за остваривање омладинских и волонтерских активности у складу са Законом о странцима у Републици Бугарској.

Омладински волонтери - грађани државе - чланице Европске уније - чланице Споразума Европског економског пространства и Конфедерације Швајцарске, имплементирају омладински волонтеризам у складу са условима који важе за бугарске грађане. Изван тога, омладински волонтери могу да добију решење о пребивалишту на територији Републике Бугарске за спровођење омладинских волонтерских активности у складу са Законом о странним лицима Републике Бугарске.

Омладинске организације успостављају и промовишу најбољу праксу за младе волонтере. Једном годишње до 1. марта омладинске организације представљају Министарству омладине и спорта информације о добрим праксама за омладински волонтеризам.

У обављању омладинског волонтеризма, сваки млади волонтер добија упутства о заштити на раду, односно специјализовану обуку од стране организатора манифестације. На захтев волонтера, организатор може да изда потврду о учешћу волонтера.

НАЦИОНАЛНИ ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ ЗА МЛАДЕ

Министарство омладине и спорта успоставља и одржава национални информациони систем за младе (НИСМ) са циљем пружања ажурираних информација о потребама младих у земљи, као и планирање, праћење, управљање и евалуацију политике према младима на националном, регионално и локалном нивоу. Национални информациони систем за младе укључује:

- Подаци омладинских организација у држави;
- Списак национално репрезентативних омладинских организација;

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

- Студије о стању младих, анализе и процене спровођења политике према младима на националном, регионалном и локалном нивоу;
- Националне и европске документе везане за спровођење омладинске политике;
- Ажуриране информације о могућностима финансирања активности младих.

Национални информациони систем за младе је доступан јавности путем веб странице Министарства омладине и спорта. Омладинске организације које аплицирају за финансирање из националних и европских програма за младе, су дужни да буду уписани у Националном информационом систему за младе.

МРЕЖА ОМЛАДИНСКИХ КОНСУЛТАТИВНО-ИНФОРМАЦИОНИХ ЦЕНТАРА (МИКЦ)

Отварањем МИКЦ-ова у свим областним центрима се подржавају циљеви младих, кроз стварање услова и могућности за њихово лично професионално развијање и кроз представљање бесплатних специјализованих услуга, у складу са потребама младих и специфичностима конкретне несељене области.

На територији једног административног подручје може бити изграђен и финансиран из националног буџета (кроз Национални програм за младе - види ниже) фиксан број МИКЦ-ова, али не мање од једног за сваки областни град. Тачан број МИКЦ-ова одређује Национални координатор програма. За градове са великим бројем младих људи и повећаних потреба циљне групе могуће је креирати више од једног МИКЦ центра, као и истурена одељења у мањим областним местима у региону. МИКЦ је домаћин локалних невладиних организација које су изабране на конкурс. У случају да на областној територији не постоји невадна организација кој може да одговори на услове за оснивање и функционисање МИКЦ-а, може бити дозвољено да се организације из суседне области пријаве са предлогом пројекта за пружање услуга младима у тој области.

Кључни циљ је функционисање центара у сарадњи са општинским телима за омладинске активности, локалним властима или територијалним телима државне администрације, ради промовисања укључивања циљне групе младих у процесу доношења одлука на локалном, регионалном и националном нивоу.

Омладински информационо-консултативни центри пружају стандардизовани пакет квалитетних услуга и складу са специфичним потребама младих. Услуге које пружају МИКЦ-ови се могу поделити у три категорије:

1. Обука. МИКЦ-ови организују и спроводе обуку младих људи. Одговарајуће теме за обуку одређује национални координатор програма. Оне су исте за све центре. Приликом израде предлога пројекта за

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

годишње финансирање, тим МИКЦ-а описује планиране обуке, њихову тематику и број. Теме за обуку се бирају из општог списка, који је разрађен и утврђен од стране националног координатора Програма. За сваку планирану обуку је неопходно да се у предлогу пројекта да се приложи цв предавача са одговарајућим профилем о компетенцијама. Свака од обука треба да обухвата минимум 20 младих. Могуће је и спровођење обука у малим местима областне територије, у којима се налазе релевантни МИКЦ-ови.

2. Информационе услуге. Информационе услуге су усмерене ка представљању актуелних, систематизованих и доступних информација, које испуњавају широк спектар интереса и потреба младих кроз развој и ширење информационих материјала, организовање информационих кампања и упознавање младих са институцијама и њиховим правима као члановима локалне заједнице, као грађанима Републике Бугарске и Обједињене Европе. Информација може да се представи у месту МИКЦ-а као и изван њега, телефоном, е-маилом, преко интернет странице МИКЦ-а и/или профилем друштвене мреже, кроз друге одговарајуће канале за распрострањавање информација. Прави се благовремено ажурирање протока информација и стављање на располагање потрошачима на коришћење. Штампани информативни материјали су уједињеним дизајном развијени од стране Националног координатора програма.
3. Консултантске услуге. Консултантске услуге су усмерене на пружање превентивне и правовремена квалификоване и специјализоване подршке у појединачним или групним консултацијама, које су бесплатне за младе. Консултације се могу обављати у омладинском центру, изван или близу места где се обично окупљају млади у малим местима, селима и др. Консултације могу бити организоване на захтев младих, омладинских организација и структура или по унапред задатом распореду и темама, за одређени временски период, од стране центра.

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДЕ (2012-2020)

Национална стратегија за младе је фокусирана на изградњу и спровођење јединствене, конзистентне и одрживе омладинске политике у Бугарској, на основу вошесекторског приступа, међусекторске сарадње и заједничког управљања и заједничког управљања младима на националном регионално, покрајинском и локалном нивоу. Стратегија поставља основне оквире, оцртава визију, циљеве и приоритете за развој младих људи у држави у дугорочном смислу. Она препознаје потребу за сложеним поступцима у циљу развоја омладинске политике, стварању услова за квалитетно и доступно образовање,

васпитање и целокупни развој личности, подједнаких могућности за младе у области образовања и тржишта рада и промоцију њихове грађанске активације.

Приоритети стратегије укључују:

1. Промоција економске активности и каријерно развијање младих
2. Побољшавање приступа информацијама и квалитетне услуге
3. Промоција здравог начина живота
4. Превенција социјалног искључивања младих у неповољном положају
5. Развој омладинског волонтеризма
6. Повећање грађанске активности
7. Развој младих у мањим градовима и руралним подручјима
8. Развој интеркултуралног и међународног дијалога
9. Повећање улоге младих у превенцији криминала.

Од ових приоритета, за потребе студије најзначајнији су 5 и 6, због чега ћемо их представити детаљније са њиховим стратешким и оперативним циљевима, задацима и очекиваним резултатима.

1. Приоритет Развој омладинског волонтеризма

Стратешки циљ: развој волонтеризма код младих као покретајућа сила за развој лични развој, мобилност, учење, конкурентност, саоцијално зближавање, солидарност међу поколенима и формирање грађанске одговорности.

Стратешки циљ: Повећање волонтерских могућности за младе, посебно за прекограничну мобилност кроз потпуније коришћење средстава програма ЕК „Еразмус+“.

Задаци: Придруживање и спровођење примене Европске конвенције за промоцију транснационалног дугорочног волонтерског сервиса за младе у Савету Европе.

- Промоција и помоћ учешћу бугарске омладине у међународном омладинском волонтеризму.

Оперативни циљ: Гаранција права омладинских волонтера.

Задаци:

- Правно регулисање статута младих волонтера. Заштита од подела активности које имају или могу да имају штетне или опасне последице на њихову психу и здравље.
- Обезбеђивање, омладинским волонтерима, одговарајуће обуке и квалификације за извршавање волонтерских активности.

Оперативни циљ: Промоција волонтеризма.

Задаци:

- Признавање и потврђивање обуке, искустава и вештина стечених приликом волонтирања код младих.
- Имплементација и одржавање добре праксе управљања младих волонтера за запошљавање, обуку, подстицај, мониторинг и евалуацију, као и признање њихових постигнућа.
- Увођење „Волонтерске дозволе“ као званичног документа који потврђује волонтеризам младих.
- Законско регулисање статута волонтерских организација.
- Успостављање стандарда за младе волонтере и јавна контрола у њиховој заштити.
- Промовисање омладинског волонтеризма од стране државе и општина.

Очекивани резултати:

- Имплементација европских стандарда предвиђених Европском конвенцијом за промоцију транснационалног дугорочног волонтерског сервиса;
- Повећање броја бугарских младих који су укључени у међународном омладинском волонтеризму;
- Повећање броја волонтера у Бугарској;
- Оснивање ефикасних механизма који гарантују права омладинских волонтера; Признавање њихових вештина стечених кроз волонтеризам као важан вид неформалног образовања.

Приоритет Повећање грађанске активности

Стратешки циљ: Пружање могућности за потпуно учешће младих у друштвени живот и њихова интеграција у основним демократским вредностима и стандардима.

Оперативни циљ: Промоција самоорганизовања младих

Задаци:

- Државна, општинска, друштвена и економска промоција и подршка развоју омладинских организација
- Побољшање регулаторних оквира за омладинске организације.
- Признавање доприноса иницијатива младих.
- Промовисање и увећање добрих пракси омладинске грађанске активности.

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

- Стварање услова за подршку и спровођење омладинске кампање и иницијативе младих.
- Подстицање општина да обезбеде административну и финансијку подршку омладинским организација и омладинским клубовима;
- Подстицање општина да обезбеде бесплатну инфраструктуру за развој омладинског рада;
- Подстицање неформалних омладинских група;
- Промоција улоге омладинских организација у развоју младих људи.

Оперативни циљ: Промоција грађанског образовања и обуке

Задаци:

- Промоција образовања и заштите људских права, посебно дечијих права, дискриминације, родне равноправности и права младих на рад.
- Обука младих лидера.
- Стварање одрживих алата за развој лидерства код младих.

Оперативни циљ: Осигуравање ефикасне заступљености интереса младих у формулисању, имплементацији и евалуацији секторских политика на националном, регионалном, покрајинском и општинском нивоу.

Задаци:

- Мобилизација учешћа младих у управљању на локалном, регионалном и националном нивоу и у цивилној контроли над општинским и државним органима, посебно кроз кампање за враћање поверења младих у администрацију.
- Подстицање стварања и развоја омладинског представљања кроз: успостављање гаранција за демократски систем, репрезентативност и јавност, подршка омладинском представљању од стране државе и општина; обезбеђивање омладинског представљања на националном, регионалном, локалном и општинском нивоу у изради, имплементацији и евалуацији одлука које се тичу младих.
- Подстицање учешћа младих и њихових организација у очувању, унапређењу и управљању природним ресурсима.
- Организовање кампања и иницијатива о теммама и спровођење политика Европске уније, Савета Европе и УН за младе.
- Пружање општинске и државне административне и финансијке помоћи за омладинске организације на локалном, регионалном и националном нивоу;
- Обезбеђивање приступа процесима за доношење одлука на локалном, регионално и националном нивоу кроз стимулацију за стварање омладинских саветодавних већа и одбора са учешћем младих.

Очекивани резултати:

- Повећање изборних активности код младих у државним, локалним и европским изборима.
- Активно учешће младих приликом решавања проблема младих.

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗА МЛАДЕ 2016-2020

Национални програм за младе (2016-2020) је један од инструмената за спровођење националних приоритета политике за младе. Министарски савет је усвојио програм и спроводи се широм земље. Програм се заснива на утврђеним потребама младих у земљу и у складу је са европском политиком за младе. Програм је у складу и испуњава циљева Националне стратегије за младе (2010-2020) коју је усвојио Министарски савет у октобру 2010 године. Неопходна средства за реализацију Програма, током програмског периода 2016-2020 године, се обезбеђују у оквирима буџета Министарства омладине и спорта.

Национални координатор Програма је министар омладине и спорта. Национални координатор утврђује услове за израду предлога пројекта у оквиру програма, са детаљним описом и објашњењем услова за организације и пројектне активности, а у складу са дефинисаним стратешким приоритетима, правцима и индикованим активностима.

Министар омладине и спорта усваја годишњи индиковани програм и објављује годишње приоритете у зависности од потреба младих и социјално-економског окружења у држави.

Конкретне услове за аплицирање за сваку текућу годину и размер одобрене финансијске помоћи врши национални координатор кроз објављивање конкурсних процедура и смернице за израду предлога пројекта у оквиру Програма.

Програм предвиђа финансирање омладинских активности у оквиру следећих подпрограма:

- Развијање мреже информационо-консултативних центара (МИКЦ);
- Националне омладинске иницијативе и кампање.

АНАЛИЗА ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ ПО ИНДИКАТОРИМА У БУГАРСКОМ ПОГРАНИЧНОМ РЕГИОНУ

С обзиром да се студија бави ефектима омладинске политике кроз њихово испољавање на регионалном и локалном нивоу, то може да у известној мери

утиче на примену у потпуности и може да доведе до закључака који нису типични за остатак земље. Упркос томе, водићемо се идејом да једна национална политика је ефикасна онолико колико је доступна свима, независно од географске области, њене економске развијености итд.

Такође цемо напоменути да студија нема за циљ да учини процену политике, већ треба да опише и анализира тренутну ситуацију, како би изградила колико је то могуће, објективну слику која би служила пројекту. Наравно то не утиче на налазе и извештаје који ће се користити за унепређење јавних власти.

У оквиру студије су испитани бројни документи (планови, извештаји, стратегије, закони итд.) локалних власти и других структура у региону, посећено је 10 места свих пограничних подручја, икљичујући и све административне центре, а посебно: Видин, Лом, Димово, Монтана, Враца, Благоевград, Перник, Радомир, Ћустендил и Дупница. Било је спроведено 40 интервјуа са представницима локалних власти (9), јавних институција које раде са младим (4), омладински информационо-консултативни центри (5), млади и омладински радници из омладинских грађанских организација (22), као и две фокус групе у Видину и Враци.

ИНДИКАТОР 1. НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ

Опис индикатора

Иако је важно да се обрати пажња на услове за младе у школском систему и на универзитетима кроз политику формалног образовања, камен темељац „омладинске политике“ је њен фокус на то како млади људи могу да постану перспективни грађани са позитивним доприносом друштву. Ово подразумева много ширу перспективу и наглашава неформално образовање - образовање изван система формалног образовања.

Како може политика државе да оснажи и промовише активан процес учења младих ван формалног система образовања? Омладинске иницијативе, омладински клубови и омладинске невладине организације, који активно укључују младе на свим нивоима и где млади сами решавају каквим активностима да се баве, је централна улога за развитак младих у активне грађане друштва.

Власти требају да прихвате као важан задатак промоцију развијање активног и јаког омладинског сектора, који се састоји од демократских и отворених омладинских удружења који укључују младе људе.

Анализа индикатора у целом региону

Према Закону о младима, држава и општине подржавају имплементацију активности и услуга младима, који се баве промоцијом неформалног образовања зарад ширења знања, искустава и умећа младима за добијање вредности за грађанско друштво, као омладински волонтеризам. Механизам за такву подршку је кроз омладинске организације које имају приступ националним, областним, општинским, европским и међународним програмима и пројектима. У пракси, као што можемо да видимо, приступ одговарајућим програмима за развој неформалног образовања није ограничен само на омладинске организације, што дозвољава да се неформалним образовањем баве и друге невладине организације, као и неколико институција.

Омладинске организације и организације које раде са младима

Као што је већ речено горе за омладинске организације у Бугарској, по закону сматра се да је то удружење за имплементацију омладинских активности, где не мање од 70% су старости од 15 до 29 година. Омладинске организације могу да се региструју у суду као и сва остала непрофитна правна лица или као организоване омладинске структуре под посебним законима. Омладинске организације не могу бити неформалне групе. Према закону, за доступ европским и националним програмима, омладинска организација мора бити регистрована у Националном информационом систему за младе. На сајту информационог система (<http://nism.bg/>) може да се види да је на крају 2016 године било регистровано укупно 17 организација, али само њих 8 као омладинске организације, остали су организације које раде са младима, без да су „омладинске“. Наше истраживање, на основу места, приказује већи број од 55 омладинских организација и организација које се баве младима:

Област	Број организација	Број истраживања	% од укупног броја
Видин	6	4	67%
Монтана	8	3	38%
Враца	9	5	56%
Софија област	7	1	14%
Перник	8	3	38%
Ћустендил	17	6	35%
Укупно	55	22	40%

Не тврдимо да смо обухватили све регистроване организације, а још мање да се бавимо тиме колико је њих стварно још увек активно и да ли раде, с обзиром на динамику оваквог сектора. Истраживање је обухватило 22 организација кроз посете и интервјуе који су спроведени. Истраживали смо

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

како велике, тако и млае организације, али и новоосноване, у различитим местима - области градова (Видин, Монтана, Враца, Перник и Ћустендил) и мања места (Лом, Ботевград, Дупница, Радомир, Димово). Од свих који су учествовали у истраживању, 14 НВО су се декларисале као омладинске у складу са бугарским законодавством, што је око 64%, а остали су организације које раде са младима. Истовремено, треба напоменути да су ови други, организације са озбиљним капацитетом годишњег буџета изнад 100,000,00 лева (50,000,00 евра) и са сталним екипама људи. Просечан годишњи буџет организација које су учествовале у истраживање, је око 55,000,00 лева (27,000,00 евра). Као и већини, јасно је да је овај просек веома динамичан и да зависи од тога колико су били успешни приликом конкурисања за пројекте. Пројектни начин финансирања је за већину организација главни вид извора финансија. Просечан број завршених пројеката је 8 за последње три године, али ова цифра није у потпуности меродавна јер истраживање укључује свакаке видове иницијатива, али и само једну организацију (П.У.Л.С. - Перник), која за исти период сама има реализовано изнад 50 пројеката. Мањи број, углавном новонасталих омладинских организација, се ослањају на кампање за скупљање средстава или на донације, као и на чланско приходовање. Само две организације имају одрживо финансирање од стране државе јер се баве развијањем социјалних услуга - држ-вно делегирана активност. Остали се жале на хроничан недостатак средстава, што утиче на њихове људске ресурсе.

Просечан број запослених на основу делегираних података организација (они који су запошљени за стално и оно привремено), је прошле године био 8,4 људи, од којих су 2,9 омладински радници. Приликом интервјуисања учесника, било им је тешко да индетификују омладинске раднике, јер таква квалификација занимања не постоји и анкетари су морали да објашњавају на шта се тачно мисли.

Од свих 12 (55%) организација које су учествовале се изјаснило да треба развијати програме за неформално образовање, али мали број њих је могао да формулише какви тачни би програми требали да постоје. Опште је мишљење да је рад са младима по пројектима неки вид неформално образовања (нпр. учење кроз стварање). У том смислу било би тешко тврдити постојање сврсисходног процеса. Овде су опет изузетак велике организације које имају јасан профил у једној или другој области.

Постојећи програми који би могли да подрже развој неформалног образовања, можемо поделити на европске, националне, регионалне, и општинске.

Као члан ЕУ Бугарска је пуноправни учесник у великом броју европских програма, укључујући и оне који се баве младима. У односу на индикатор, међу њима је свакако најзначајнији програм Еразмус+.

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

На националном и регионалном нивоу оперативни програмик као што је „развој њудских ресурса“ или „Наука и образовање за интелектуални раст“, који су финансирани од стране Европског социјалног фонда и бугарске владе, као и програми за територијалну сарадњу (који су регионални), такође обезбеђују, макар и у ограниченим могућностима, подршку формама неформалног образовања.

Национални програм за младе (2016-2020) је један од владиних инструмената за испуњење приоритета националне политике за младе. Он је у складу и испуњава циљеве Националне стратегије за младе (2010-2020). Програм има неколико стратешки циљева, од којих је један директно повезан са Индикатором 1 - Неформално образовање: Развој волонтеризма међу младима као снага за лични развој, мобилност, учење, конкурентност, социјална кохезија, солидарност међу генерација и формирање грађанске свести.

Циљни општински програми могу да буду важан инструмент за развој неформалног образовања. Најбољи пример за то је програм „Омладински пројекти“ општине Варна који постоји већ 12 година. По угледу на Варну и друге бугарске општине су почеле да развијају сличне програме за младе, у складу са својим могућностима. На основу урађених истраживања може да се види да готово не постоје такве иницијативе локалних власти, осим у општини Стара Загора. Последња подршка су пројекти за омладинске активности омладинских невладиних организација, без тематског ограничавања. Услови и неопходна документа су објављени на сајту општине Ђустендил. Током 2016 године је реализиран пројекат „Уметношћу против насиља“ од стране БРЦ - Ђустендил. Он је усмерен на младе узраста од 15 до 29 година, са ниским социјалним статусом. Циљ је стварање услова за социјалну интеграцију и адаптацију ових младих људи у друштву, превазилажење насиља кроз изградњу позитивних видова комуникација, стицање више самопоуздања, стварање друштвених контаката, употпуњавање слободног времена и ширење свакодневних животних активности. Сличан програм планира да развије и општина Враца у 2017 години, али тек након одобрења градског већа.

Као један од бољих примера неформалног образовања, развој омладинског волонтеризма нам даје информацију о степену успеха Индикатор 1. На националном нивоу, у односу на друге државе (и из ЕУ, али и друге), мало је младих који су укључени у волонтеризам. Разлози за недовољну распрострањеност волонтеризма одређују многи фактори - образовање у породици, недостатак традиције, недовољна средства за финансирање иницијатива, недостатак довољне мотивације, социјално-економски и материјални статус младих, недовољна информисаност за рад невладиних организација, недостатак правне основе (у Бугарској није донешен закон о волонтеризму) и други.

Од радника омладинских организација који су учествовали у истраживању из целог региона, 13(55%) тврде да развијају своје волонтерске програме. Овај релативно висок проценат опада, када треба да се конкретизују из које области је волонтеризам, одакле следи да волонтирање за нешто веће је већ волонтерски програм. Ипак постоје разлике - организације као што је П.У.Л.С. или Врачански Балкан имају јасне профиле за волонтеризам и сопствене методике развоја у овој области. Просечан број младих волонтера који су користили организације истраживања је 87, мада и ту има великих разлика - од организација које у опште не користе волонтере, до организација које се искључиво ослањају на волонтере за спровођење своји активности. На пример удружење Бугарски Омладински Форум, регистрован у видинској области, користи до 200 волонтера годишње за своје иницијативе. Рекорд у оваома је фондација П.У.Л.С. - Перник која достиже цифру од 350 годишње.

Да би у потпуности разумели овај индикатор, треба да кажемо и неколико речи за активности општинских омладинских домова. Омладински домови су јавне структуре са добром материјалном базом, изгржени у време социјализма са идејом да укључе младе у њиховом слободном времену и да их уче и васпитавају својом идеологијом. Након промена, један део њих је сачувао своју функцију, наравно вез идеологије (Перник, Враца, Монтана), друге су промениле центар и циљ активности (нпр. читалиште у Ђустендилу које је развијало одговарајуће активности.), а трећи су постали трговачка удружења за младе, нудећи (најчешће плаћене) услуге, као нпр. курсови плеса, музике, уметности, глуме и др.

ИНДИКАТОР 2. ПОЛИТИКА ОМЛАДИНСКЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ

Опис индикатора

Власти би требало да подстиче развој добро обучених људи у омладинском сектору, тако да они могу да умножавају и подижу свест о различитим питањима. Ови кадрови могу такође да олакшају развој невладиног сектора у областима младих.

Политика омладинске квалификације је предуслов за бољи структурални развој невладиног сектора.

Анализа индикатора у целом региону

У бугарским условима јединствена идентификована могућност за обезбеђивање обуке у омладинском сектору у држави од стране владе, је кроз Национални програм за младе и то је више намера него ли пракса. Логика интервенисања програм предвиђа финансирање са тзв. Омладинским информационо-консултативним центрима (МИКЦ), који са неопходним материјалним условима,

експертским тимом и квалитетом понуђених услуга за младе чине главни приоритет за владу у спровођењу омладинских политика на локалном нивоу. Ови центри који су основани од стране локалног НВОа, нуде различите услуге за младе, укључујући и обуке. Скреће се пажња на квалификацију тренера за постизање стандардизације услуга и евалуације (feedback) корисника.

У целој региону има МИКЦова у следећим градовима: Видин, Монтана, Враца, Перник и Ћустендил. С једним разјашњењем, изгледа да ови центри нису радили све време у 2016 години, из разлога недостатка финансија, али на питање са колико обучених тренера располажу, добили смо следеће одговоре:

Видин - 5

Монтана - 10

Враца - 11

Перник - 10

Ћустендил - 5

Приликом оцењивања квалификације тренера добили су „одличан“ оцену од свих учесника. На питања активност МИКЦа и користи за младе, добили смо следеће одговоре (поново у складу са овим горе)

МИКЦ	Информисани	Обучени	Консултовани
Видин	6744	85	1290
Монтана	53	0	37
Враца	1789	170	1439
Перник	500	220	400
Ћустендил	5260	200	870
Укупно	14 346	675	4 036

ИНДИКАТОР 3. ОМЛАДИНСКО ЗАКОНОДАВСТВО

Опис индикатора

Неопходно је да постоји омладинско законодавство, које одговара другим проактивним политикама младих. Такво законодавство треба да потврди учешће младих и омладинских невладиних организација у политикама за доношење решења и да постави законодавне оквире за ефикасну државну администрацију која се бави проблемима младих.

Анализа индикатора у целом региону

Основни закон који регулише спровођење државне политике за младе је Закон о младима, који је ступио на снагу 24,02,2012 године. Одредбе овог закона се

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

примељују на малолетнике, осим ако је то у супротности са Законом о политичким партијама, Законом о дечијој заштити и Законом о особама и породици. Индикатор захтева омладинско законодавство да потврди учешће младих и омладинских невладиних организација у политикама за доношење решења и да постави правни оквир за ефикасну државну администрацију у раду са питањима младих. У том смислоу Закон за младе декларише основне принципе националне омладинске политике:

- координација политика младих у сферама образовања, социјалне политике, здравља, културе, спорта, права, унутрашњих послова и одбране;
- Гаранција дијалога и учешћа младих приликом формирања политика за младе.

Важно је међутим да буде јасно, у складу са механизмима ће бити реализовано координисање политика тако да се гарантује учешће младих у процесима доношења решења. По истом закону за испуњавање овага, граде се саветодавни савети на националном и локалном нивоу (ови други нису обавезни).

На регионалном и локалном нивоу у целом региону тешко проналазимо одговарајуће прописе. Када интервјуишете представнике општина или МИКЦова, као основни документ се користи годишњи општински план за младе, који локалне администрације су дужне да донесу. У ретким случајевима (нпр., општина Димово) има донешену Општинску стратегију за младе, други се позивају на статут Консултативног савета за питања младих као пропис. Пријатно иненађење је општина Ћустендил, која има Правилник за подршку пројеката омладинских активности.

ИНДИКАТОР 4. ОМЛАДИНСКИ БУЏЕТ

Опис индикатора

У вези са јаким признавањем за узимање учешћа у социјални живот и омладинске невладине организације, описани у Индикатору 1, неопходно је да постоји буџет за промоцију развијања омладински иницијатива и омладинских организација. Са циљем да се промовише развијање одрживог омладинског НВО сектора, власти треба да издвоји административна средства за омладинске организације, што ће им обезбедити подршку канцеларији и остварењеу других задатака који нису у посебно у вези са пројектима (законски састанци, комуникација са члановима итд.). Неопходно је да се из државног буџета обезбеде средства за реализацију активности која би спроводио невладин

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

сектор, што значи да би власти требало да обезбеде неповратна средства за омладинске активности.

Анализа индикатора у целом региону

Као што је већ и објашњено омладинске организације и они који раде са њима могу да конкуришу за програм „Еразмус+“, као и у другим европским или националним програмима, које у целости или делимично финансира ЕУ. Тачан износ тих средстава тешко може бити процењен, али су она један значајан ресурс који доприноси одрживом омладинском сектору у Бугарској. Међутим ова средства не постоје ради постизања одрживости, већ је то „споредно дејство“.

Смисао индикатора „омладинских буџета“ је конкретно да оцени до колико јавне власти у конкретној држави (на свим нивоима) реално подржавају омладински сектор и његову одрживост. С тим у вези важни су национални и локални програми, циљно усмерени ка њему. Национални програм за младе је управо такав. Неопходна средства за реализацију Националног програма за младе у току програмског периода 2016 - 2020 година се обезбеђује у оквиру буџета ММЦа за годину и у складу са максималном потрошњом за трогодишњу буџетску прогнозу. Да би се добила некаква представа о обиму очекиваних реалних средстава цитираћемо пројекат Програма, који је предложен за јавну расправу пре усвајања где су суме по годинама биле конкретно представљене (у коначној верзији недостоји следећа таблица):

Година	Буџет
2016	2,300,400 лева (приближно 1,176,200 евра)
2017	2,600,400 лева (приближно 1,329,600 евра)
2018	2,800,400 лева (приближно 1,431,800 евра)
2019	3,000,000 лева (приближно 1,533,900 евра)
2020	3,300,000 лева (приближно 1,687,300 евра)

Према уредби услова и процедура за финансијску подршку за пројекте у националним програмима за младе, издатој од стране министра омладине и спорта, за финансирање таквих програма могу да конкуришу:

- Организације, регистроване у складу са Законом о непрофитним правним лицима које се баве активностима од јавног значаја и/или имају за циљ да се баве омладинским активностима;
- Неформалне омладинске групе, које се баве активностима од значаја за младе у држави.

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

Дозвољено је и финансирање пројеката и активности који се спроводе у сарадњи - заједно са другим НВО, са органима државне управе, локалних власти и њихових структура или са неформалним омладинским групама.

Програм не предвиђа административно финансирање (тј. Средства посебно намењена за организације, као што су закуп, потрпштине итд.), што је један од важних показатеља индикатора.

Као што је већ речено, у целом региону једино општина Ђустендил има свој програм финансирања за иницијативе младих. Буџет од 3,000 лева. Годишње око 1500 евра. Слична идеја постоји у општини Враца, која треба да размотри стварање таквог фонда на седници Општинског већа у 2017 години. Занимљив је случај у општини Перник. Тамо омладинске организације имају могућност да добију средства из општинског буџета, под условом да су им активности укључене у општински план за младе, који се доноси и обезбеђује решењем Општинског савета. Саме организације учествују у припреми плана и могу да износе своје предлоге.

ИНДИКАТОР 5. ПОЛИТИКА ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА МЛАДЕ

Опис индикатора

Једна стратегија информисања младих би требало да осигура транспарентност државне политике у односима са младима. Таква стратегија би требало такође да информише младе за различите могућности које постоје за њих. Различите иницијативе које би могле да буду елементи једне стратегије информисања младих, може бити издавање омладинских новина и други информациони материјали и осигурање отвореног канала за комуникацију са мрежама свим основним заинтересованим странама у области омладинских политика.

Анализа индикатора у целом региону

Министарство омладине и спорта ће успоставити и одржавати национални информациони систем за младе (механиза) у циљу пружања ажурираних информација о потребама младих у земљи, као и планирање, праћење, управљање и евалуацију политике према младима на националном, регионалном и општинском нивоу. Овај систем, који је доступан на интернету садржи: податке о омладинским организацијама у земљи; списак национално представљајућих организација, истраживања о положају младих, анализе и евалуације спровођења политика за младе на националном, локалном и општинском нивоу; националне и европске документе који се односе на политику за младе; актуелне информације о могућностима финансирања активности младих.

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

YOUTH
RIDERS

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

Информационе услуге су део активности Омладинских информационо-консултативних центара (МИКЦ) који користе различите начине за приступ до младих - телефоном, електронском поштом, преко интернет страница МИКЦова и/или профила социјалних мрежа, дељењем штампаног материјала, организовањем специјалних информационих кампања. Специјалисти МИКЦа имају задужење да обрађују информационе токове и да их прослеђују младима у одговарајућој и доступној форми. Ова активност циља на удовољавању широком спектру интереса и потреба младих, укључујући и упознавање са институцијама и са њиховим правима у локалној заједници, као грађана Републике Бугарске и ЕУ, На основу прегледа сајтова МИКЦова у региону може се видети да предочена информације је актуелна, благовремено се ажурира, али ретко из локалних информационих извора.

Интересантна је и могућност за активно тражење информација преко EuroDesk, који представља мрежу комуницирајућих информационих тачака, како у држави тако и у свим европским регионима. Сваки оператер у мрежи може да прослеђује питања младих из државе до осталих, који имају потребу за информацијом и да одговоре.

Као јавни орган, општинске администрације такође се брину да пруже информације младима, што се види на неким од њихових сајтова. У том смислу, добри примери су општине Враца, Перник, Стара Загора и Ћустендил.

ИНДИКАТОР 6. ПОЛИТИКА НА ВИШЕ НИВОА

Опис индикатора

Национална политика за младе треба да истакне кораке које треба предузетим као и политике које треба да буду реализоване не само на националном нивоу, већ на свим нивоима државне администрације. Национална политика за младе не може постати стварност, ако не постоји фокус на оно што би требало урадити на локалном нивоу и уз активно учешће локалних власти.

Анализа индикатора у целом региону

Као што је показано, за омладинску политику у Републици Бугарској је одговорно Министарство омладине и спорта (МОС). Министарство није подељено по местима и да би национална омладинска политика могла да се спроведе у реалност, користе се друге локалне структуре. На првом месту су регионалне и општинске власти, али такође и неке омладинске организације (у којима постоје МИКЦови).

Могло би се рећи, да је у складу са Законом о младима политика за младе децентрализована у већој мери. Областни управитељи осигуравају спровођење

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

државних политика за младе на територији региона у сарадњи са МОС, општинама и омладинским организацијама регистрованим у тим регионима. Та политика је у складу са регионалним приоритетима. Областни управник једногодишње израђује областни план за младе где сумира општинске планове за младе.

Градоначелници и председници општина су одговорни за вођење општинских омладинских политика у складу са политиком државе за младе, областним и регионалним приоритетима, када израђују општинске планове и програме за младе. Они раде у сарадњи са МОС, са областним управницима и са локалним омладинским организацијама. Градоначелници и председници општина израђују једном годишње, до 31 јануара, и представљају областним управницима општински годишњи план за младе и извештај о реализацији активности по плану за претходну годину.

Приликом истраживања целог региона, установили смо да све веће општине имају објављен њ општинске годишње планове за младе - на интернет страницама их има 20 од укупног броја у целом региону - Општине: Видин, Белоградчик, Чупрене, Димово, Враца, Козлодуј, Криводол, Ђустендил, Дупница, Сапарева бања, Монтана, Брусарци, Берковица (Стратегија), Перник, Радомир, Етрополе, Самаков, Горња Малина, Правец, Божуриште и Ботевград.

Областних планова објављених на интернету су само два - Област Враца и Област Перник.

Општина Перник је објавила на интернет сајту својегодишње истраживање за активности консултативног савета за омладинске политике код градоначелника општине по приоритетима, Општинска и областна администрација у Враци су објединиле своје активности у једном истраживању који је објављен на њиховим сајтовима.

Сви планови су израђени у складу са Законом о младима и приоритетима Националне стратегије за младе (2012-2020). На почетку планова су постављени циљеви и приоритети у областима младих према развоју тог сектора. Структура плана је аналогична, након општог увода следи широка анализа изазова са којима се суочава омладина, узимајући у обзир стање и потребе младих људи у својим заједницама. Планови генерално анализирају демографија, образовање - формалне и неформалне, запошљавање младих, здраве стилове живота, приступ информацијама и квалитетним услугама, социјално укључивање младих, развој омладинског волонтирања и повећање активности младих и омладинске деликвенције . Неке општине, на пример Чупрене, су укључили тачке као што су ставови према предузетништву и развоју младих људи у малим насељеним местима и сеоским регионима.

Основни део планова укључује приоритете и специфичне циљеве за спровођење општинске политике за младе и мере за њихово постизање. За постизање ових активности, основно финансирање је из буџета самих општина или из европских програма.

У односу на вертикалну хијерархију, а посебно на међусобну интеракцију на нивоу општина и министарства, она не постоји или постоји само уз посредовање областне администрације или и недостаје (посебно у малим општинама). Веће општине пријављују бољу интеракцију и задовољни су са сарадњом са МОС.

ИНДИКАТОР 7. ИСТРАЖИВАЊЕ ОМЛАДИНЕ

Опис индикатора

Омладинска политика треба да се заснива на истраживању о младим људима. Омладинска политика не треба да се гради на претпоставкама и спекулацијама, него на чињеницама и истраживањима о младима. Ово би требало да помогне приликом одређивања шта би требало да буде фокус политике владе. Истраживање о младима треба да се бави питањима везаним добробит и стање младих. Упркос томе, истраживања о младима показују такође да је усмереност на то који политичке мере функционишу а које не, што доводи до закључка да омладинске непрофитне организације могу да играју велику улогу у промоцији учествовања младих итд.

Анализа индикатора у целом региону

Закон о младима захтева да се национална омладинска мрежа гради на бази дугорочних омладинских стратегија, које су базиране на основу анализе изазова политике за младе. Та анализа у важећој стратегији (2012-2020), укључује следеће делове: Демографска перспектива; Формално и неформално образовање; Запошљеност младих; Привредна активност и предузетништво; Доступ информацијама и услугама; Грађанска активност; Омладински волонтеризам; Младе породице; Социјално укључивање младих; Омладинска деликвенција; Млади у малим насељеним местима и сеоским регионима; Управљање омладинским политикама.

Приликом анализе коришћени су подаци Евростата, Евробарометра; Национално статистичког института, национално државно истраживање Агенције „Медиана“ и других. Види се да постоји пракса МОС да врши истраживања, а не да се само служи постојећим подацима. Ово важи и за оцењивање политика за младе - тако нпр. У 2014 години, МОС је поручило истраживање од Института за социјална истраживања и маркетинг МБМД, национално државно истраживање на тему „Установљивање ефекта политика

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

за младе код младих у држави“, које доприноси истраживачком индикатору, јер је важно да се зна које мере имају ефекта, а које не.

Нема података мреже МОС који могу да се користе за истраживање младих или као извештај о повратној информацији младих.

Не постоје подаци да су наручена специјализирана истраживања о односима младих и омладинских политика на областном и општинском нивоу у целом региону. Користе се доступни извештаји, укључујући Национални статистички институт, али то не гарантује да ће се ускоро омладинска политика градити на основу базе предлога, колико на чињеницама и на повратним информацијама самих младих о њиховим реалним проблемима и потребама. Приликом израде општинског плана за младе се користе информације института као што је Биро рада, школска мрежа, МВР, читалишта, пружаоца социалних услуга, МИКЦова и неретко омладинских организација и оних који раде са њима, Интересантан је пример општине Враца, у којој се градоначелник информисе директно од стране самих младих, о чему ћемо говорити касније.

ИНДИКАТОР 8. ПОЛИТИКА О УЧЕШЋУ

Опис индикатора

Камен темељац политике за младе треба да буде активно учешће и укључивање младих у друштво. Омладинска политика треба да буде усмерена на то како млади могу да буду укључени у процесе доношења решења. Како ће државни службеници укључити младе у доношење решења која утичу на њих? Поред тога, како омладинска политика може да олакша процес у коме млади могу активније да учествују и доприносе друштву?

У Европи постоји дугогодишња традиција укључивања невладиних омладинских организација и већа младих („кровних организација“ омладинских невладиних организација), које учествују у доношењу решења на нивоу владе. Омладинске организације више од 30 година су имале јак утицај у програмима и активностима у сектору Савета Европе, по принципу „заједничког управљања“. Омладинске организације на свим нивоима су узимале активно учешће у процесу консултација, којима је претходила Бела књига за омладинске политике, коју је донела ЕУ. Активно учешће невладиних омладинских организација по питањима која се тичу младих, је пракса у већини европских земаља.

Омладинске организације такође играју важну улогу у укључивању младих, претварајући их у активне грађане друштва. Подстицање и промовисање активног учешћа младих у омладинским невладиним организацијама треба да буде централни елемент политике за младе.

Анализа индикатора у целом региону

Један од основних принципа државне политике за младе, декларисан у Закону о младима, јесте гаранција дијалога и учешћа младих приликом формирања политика за младе. Сам закон одређује и механизам за то - кроз Национални консултативни савет за младе, у коме су укључени представници националног репрезентативних омладинских организација. Истовремено у Републици Бугарској не постоји активан Национални омладински савет који има приступ процесима доношења решења који се односе на националне омладинске политике. Осим Консултативног савета, користе се и други видови дијалога - нпр. Приликом израде Националне стратегије за младе, иста је консултована са учешћем преко 900 младих, представницима омладинских организација, општина, државних и областних администрација. Током тих консултација су сједињене и дефинисане циљне групе, стратешки циљеви, приоритети и задаци, а учесници су приложили више од 250 писаних предлога.

На питање: Да ли општина укључује на неки начин младе у процес доношења решења, од 9 испитаних представника општинске администрације (Видин, Монтана, Враца, Лом, Димово, Перник, Радомир, Ћустендил и Дупница), четворо је одговорило да недостаје одговарајућа пракса. Код осталих случајева се истичу некакви механизми који су иницирани приликом састанака са младима, а кроз Консултативни савет омладинских политика (у којима има представника омладинских политика), кроз изграђене омладинске структуре - нпр. Ученички општински савет (Враца) и омладински лидери (Радомир). Како смо и споменули горе, градоначелник Враце је иницирао једном годишње састанак под називом „Посланици Враце“ са младима из града, студентима вишег образовања у држави и иностранству, како би се генерисале нове иновативне идеје које би се тичале општинских активности. На питање „Да ли су позвани представници ваших организација на учешће саветодавних или консултативних органа за омладинске политике у општини или некоје другој јавној институцији?“, 10 (45% испитаних) невладиних организација су одговорили потврдно, али има и оних који и не знају да такви органи постоје. На питање да ли на неки начин учествују у припреми годишњег општинског плана за младе, потврдно су одговорили 6 од 22 организације (27% испитаних).

Један од оперативних циљева постојеће Стратегије, је Промоција самоорганизовања младих, које се може десити кроз: Промоцију и подршку развијања омладинских организација од стране државе, општина, бизниса и друштва; Усавршавање законских уредба за омладинске организације; Признавање доприноса иницијативама неорганизованих младих; Популаризација и мултипликација добрих пракси омладинске грађанске активности. Као што је постало јасно, једино је Национални програм за младе у потпуности усмерен државни инструмент који подржава реализацију

стратешких намера. Међутим Програм располаже са ограниченим буџетом и једва је у стању да опипљиво подржи развој омладинског сектора у земљи. На нижим нивоима, испитаници истраживања су одговорили различито, али у целини се може схватити, да подршка локалних власти омладинским организацијама није на нивоу да се глас младих ретко чује (једва 33% испитаних је одговорило нешто друго).

ИНДИКАТОР 9. МЕЂУСЕКТОРСКА САРАДЊА

Опис индикатора

Једна динамична и свеобухватна политика за младе треба да одговори на различите потребе младих у свим секторима друштва. Неопходна је међусекторска сарадња у развијању омладинских политика, што значи да она треба да буде заједничка одговорност и да зависи од заједничке сарадње међу многим министарствима различитих делатности, као што су омладина, спорт, образовање, култура, права, здравље, транспорт, запошљеност, пољопривреда итд., итд.

Један могући начин за гарантовање међусекторске сарадње је изградња међуодељенска комисија која би радила на изради, спровођењу и мониторингу омладинске политике.

Анализа индикатора у целом региону

Према Националној стратегији, широко обухватање проблема младих захтева мултисекторску приступ омладинским политикама. Из угла политика за младе, оне могу да допринесу постизању резултата у области политике за однос са децом и породицом, образовање, равноправност полова, запосленост, становање и здравље. Такође, у складу са Стратегијом, мултисекторски приступ би био развијан на националном, регионалном, областном и општинском нивоу кроз укључивање циљних активности у подршци развијању младих у секторним политикама и у обезбеђивању могућности за конструктивни дијалог са њима, приликом формулисања, спровођења и евалуације омладинске политике.

На националном нивоу, студија је констатује да постоји коришћење мултисекторске сарадње, чак и ако није основана међуодељенска комисија, која би требало да координира интеракцијом (Национални консултативни савет за младе при МОС је скоро омладински саветодавни орган, погледајте Индикатор 11 мало даље на доле). Тако на пример, у годишњим плановима за испуњавање Националне стратегије и њихови извештаји, које усваја Министарски савет, пренатрпани су активностима различитих ситуација, као што су Министарства (Министарство образовања и наука, Министарство рада и

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

социјалне политике, Министарство здравља и други), али и државне агенције (Агенција за социјалну помоћ, Агенција за запошљавање, Агенција за заштиту деце), општине, невладине организације итд. Исти приступ се јавља и на регионалном и општинском нивоу. На пример у општинским плановима за младе Општине Перник за 2016 годину, одговорни за њихово испуњавање, поред саме општинске администрације, су и Консултативни савет за омладинске политике у Општини Перник, Општински омладински савет, Дирекција „Биро рад“, Регионална здравствена инспекција, Општински омладински дом, Областна дирекција на МУП, локална читалишта, невладине организације и други.

У свим планираним општинским активностима и различитим дешавањима, оформљени су у табели, где се може видети да општинска администрација сарађује са различитим институцијама приликом испуњавања различитих приоритета. На основу спроведених разговора, јасно је да план израђује свака институција или организација која ради са младима, даје своје предлоге који се механично сједињују у готов производ. Одговарајући приступ не може да буде добар пример за доступ циљане омладинске политике. Разуме се да постоје и друге праксе у којима израда плана се врши у сарадњи са консултативним органима.

У једном делу општина целога региона, функционишу консултативни савети за младе - нпр. У Враци, Пернику, Радомиру и Лому постоје функционални савети који тек предстоје да се формирају у другим местим (Видин), а има и случајева да је угашена таква пракса (Дупница). У споменутој општини Перник, Консултативни савет омладинских политика укључује по једно представника сваке омладинске организације, али и институција и организација који се баве младима, представника Општинске администрације, представника Комисије за рад са децом, младима, спорта и туризма у Општинском савету, представника одељења „Заштита деце“ у оквиру Агенције „Социјална подршка“, представника за омладинске делатности МОС на регионалном нивоу, представника спортских делатности МОС на регионалном нивоу. председавајући комисијом је градоначелник општине. Консултативни савет за омладинске политике има за циљ да помогне рад Општинске администрације приликом организовања, координисања и реализације омладинске политике, укључујући и активности управљајућих решења. На пример он израђује Стратегију за развој омладинске политике у Општини Перник, као и Програм за њену реализацију, проучава омладинску проблематику и имплементира периодичне састанке са представницима омладинских организација, учествује на заседањима одбора Комисије за рад са децом, младима, спортом и туризмом у Општинском савету Перника, као и у заседањима осталих одбора комисија када се ради о питањима везаним за младе итд. Комисија има чак и свој сајт (www.ksmp-pernik.com).

ИНДИКАТОР 10. ИНОВАЦИЈЕ

Опис индикатора

Политика за младе тежи да подстакне иновације кроз креативно размишљање пред изазовима, као и да стимулише младе да буду креативни и иновативни.

Анализа индикатора у целом региону

Генерално недостаје довољан број података да би се оценио овај индикатор. Јединствено, можемо да приметимо да у стратешким документима постоје неке модерне мере за решавање проблема младих, као нпр. стимулисање социјалног предузетништва за младе, подршка и сертификовање неформалног образовања и тако даље. Такође се говори за промовисање доприноса омладинског рада за реализацију креативних способности младих.

Као добри примери иновативних приступа омладинским политика, испитаници целог региона (општине, МИКЦ) истичу: Састанци „Посланици Враце“, рад Консултативног савета Перника, конкурси за омладинске пројекте Општине Ћустендил, рад Општинског омладинског савета (Ћустендил), пројекат „Омладинска банка“ (Видин) и други. Од анкетираних младих радника организација, само 8% испитаника је одговорило, да постоје пројекти и иницијативе које би дефинисали као иновативне или као добра пракса. У већем броју случајева, има оних који су посебно нови за конкретно насељено место.

ИНДИКАТОР 11. ОМЛАДИНСКИ САВЕТОДАВНИ ОРГАНИ

Опис индикатора

Са циљем да се обезбеде консултације и партнерство међу властима и младима и омладинским организација треба основати структуру (као што је консултативни комитет), која би добила мандат код власти да се бави питањима за младе. Таква структура не треба да постоји само на националном нивоу, већ да буде развијена на свим нивоима државне администрације.

Анализа индикатора у целом региону

У складу са Законом о младима, прилико спровођења државне политике за младе, министар омладине и спорта је подржан од стране Националног саветодавног савета за младе. То је по суштини саветодавно тело за младе, зато што у основи, чланови су представници националних омладинских организација и представници националног савета студената. Национални консултативни савет за младе даје мишљење о пројектима нормативних актова

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

и стратешких докумената који се односе на политику за младе и предлаже мере за постизање државне политике за младе.

У спровођењу општинске политике за младе, градоначелници општина могу да користе општинске консултативне савете за питања младих, који су основани решењем општинског савета. Једна од функција тих консултативних органа укључује координацију општинског плана за младе. Практично, тамо где постоје, консултативни савети комбинују међудодељенску структуру са омладински саветодавним органима, зато што су састављени од представника институција и организација које се баве проблемима младих, као и од представника омладинског сектора. Са таквим саставом је тешко да буде оцењено колико ће се глас младих реално чути приликом формулисања локалним омладинских политика. Јер смо већ сагледали активности општинских консултативних органа у Индикаторима 9, нећемо се опет бавити њима. Напоменућемо само да не регионалном нивоу не постоје одговарајуће структуре.

Општински омладински савет (ООС) основан у 2006 години од стране општине Перник и Општинског омладинског дома, на територији општине Перник развија своју активност. Реализацију својих активности ООС спроводи у складу са својим уставом, који су написали чланови организације. ООС има свог председника и заменика председника који се бирају од чланова Савета, након општег састанка и гласања. Савет има консултативну функцију у односима са општинском политиком. У Ћустендилу такође постоји функционалан ООС, који је основан на сличан начин и реализује сопствене пројекте. У неким другим местима, такође постоје сличне структуре које се другачије називају (Ученички општински савет - Враца, Видински дечји и омладински парламент и други), али са нејасним статусима и утицајем на локалну омладинском политиком.

НЕКЕ КОНСТАТАЦИЈЕ И ПРЕПОРУКЕ

Овде ћемо обратити пажњу на нерешене проблеме развијања омладинске политике и активизма у целом региону, који би могли да буду фокус обуке и активности екипе Младих јахача за време пројекта.

У целини може да се каже да омладинска политика није јасан приоритет јавних власти на скоро свим нивоима. Знаци за то су:

1. Иако већина општинских управа има структуру (одељења), укључујући и одељења за питања младих, ретко постоји назначен стручњак који се бави само тиме. Осим тога, ни само МОС нема регионалног представника у свим областима, а тамо где га има, фокус њихових активности им је спорт. Генерално је доста алармантна чињеница да се спорт и омладинска

The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.

OTVORENI KLUB
Društvo za razvoj dece i mladih

политика поистовећују, што представља проблем који произилази из самог министарства и његових приоритета.

2. Општински план за младе се често доноси само формално, када се позивају и индетификују из локалне власти, локални стејхолдери који дају своје предлоге. Најчешће су то јавне институције, они који раде са младима (омладински домови, образовне и културне институције, биро рада итд.), када понекада се позивају и млади и омладински радници НВО. За таквог приступ тешко се може тврдити да је у складу са стварним потребама младих, посебно зато што на већини места која су истраживана не могу се индетификовати никакви механизми за проучавање таквих нужди - не спроводе се истраживања, не постоје омладински саветодавни органи). Није случајно што је вићина испитаника констатовала да се глас младих не чује довољно. Стоји питање како се одређују локални омладински приоритети. У основи постојање саветодавних савета, који су саграђени по горе описаном принципу, је добро за кординисање на испуњивању плана, али остаје питање ко се бави детаљним планирањем.
3. Најјачи индикатор за недостатак политике за промоцију омладинског активизма је омладински буџет и начин за његов доступ младима. Као што се види из истраживања, Бугарска одваја скроман део средстава за тако нешто, кроз један национални програм. Друге алтеративе скоро и да нема. Посебно на регионално и локалном нивоу. Много добро би било да се следи пример Општине Ђустендил и да се изгради чадк и малии фонд за омладинске пројекте, где би конкурисали како омладинске организације тако и неформалне групе младих.
4. Не постоји довољна брига јавних власти ка омладинском сектори омладинским организацијама. МИКЦови донекле попуњавају ту празнину, али европско искуство показује да развијен омладински сектор је од кључног значаја за делотворност политике. Држава и општине морају да имају јасне приоритете у том смислу, везан за одговарајући буџет. Дobar пример су неке општине и велике НВО које покушавају да створе омладинске структуре (савети, своје волонтерске програме) и да им помогну методолошки и организационо, јер на тај начин практично генеришу нове омладинске организације.
5. Омладински савети на општинском нивоу треба да буду подржани и развијани, да имају већи степен легитимног представљања омладинских интереса, да су прави израз њихових потреба и интереса. Осим тога, веома је важно да ове структуре имају регулисан глас приликом формулисања локалне омладинске политике, јасан механизам и гаранције да ће тај глас да се чује и да ће се узимати у обзир од стране оних који доносе решења.

ПРИЛОЗИ

1. Закон о младима

Овај пројекат се кофинансира од стране Европске уније кроз
Интеррег-ИПА Програм прекограничне сарадње Бугарска-Србија.

*The project is co-funded by EU through the
Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme.*

2. Национални програм за младе 2016 - 2020
3. Правила Општине Ћустендил за финансирну подршку пројекта омладинских активности омладинских невладиних организација

Јединствено одговорно лице за садржај ове публикације је Слободан омладински центар Видин и ни на који начин не може бити тумачен као став Европске уније или Управљачког тела програма.

